

Resultat från inventeringar av björn i Sverige 2005

Sammanställning från Rovdjursforum

Innehåll

1. INLEDNING	4
2. METODER	4
2.1. ORGANISATION.....	4
2.2. ROVDJURSFORUM.....	5
3. RESULTAT	5

1. Inledning

Riksdagen har beslutat att björn, järv, lo, varg och kungsörn skall finnas i så stora antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och även kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. I propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57), som har antagits av Riksdagen (protokoll 2000/01:88) anges olika mål för storleken på rovdjursstammarna. Målen uttrycks i antal årliga föryngringar, vilket för björn, järv, lo och varg innebär antal honor som föder ungar varje år och för kungsörn antal årliga häckningar. För björn sattes ett minimimål på 100 föryngringar, vilket motsvarar en stam på cirka 1 000 djur.

Länsstyrelserna som omfattas av renskötselområdet har sedan 1996 haft det regionala ansvaret för inventeringen av björn, liksom för järv, lodjur, varg och kungsörn. Inventeringsresultatet ligger till grund för Sametingets ersättning för rovdjursförekomst till samebyarna. Sedan 2002 har samtliga landets länsstyrelser ansvar för att inventera arterna. I denna rapport redovisas en nationell sammanställning av länsstyrelsernas inventeringsresultat för 2005. I rapporten redovisas vilka län som under 2005 har registrerat föryngring av björn (dvs. björnhonor med årsungar) eller regelbunden eller tillfällig förekomst av björn .

2. Metoder

Viltskadeförordningen (2001:724) samt *Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om inventering av rovdjursförekomst utanför samebyar* (NFS 2004:18) och *Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om inventering samt bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar* (NFS 2004:17) reglerar inventeringsverksamheten i detalj. I NFS 2004:17 och NFS 2004:18 anges bland annat vilka inventeringsmetoder och vilka kriterier som ska användas vid kvalitetssäkring i fält och för att fastställa antalet föryngringar. Kvalitetssäkringen i fält får endast utföras av personer som utsetts av länsstyrelsen och som genomgått utbildning vid Viltskadecenter.

Inventeringsarbetet är främst inriktat på att fastställa antalet föryngringar av björn. I de delar av landet där det inte finns björnhonor som föder ungar, ska övrig förekomst registreras. Fastställandet av förekomst och föryngringar grundar sig i huvudsak på observationer inrapporterade från samebyarna, jägarna och allmänheten till länsstyrelsen. Dessa observationer kontrolleras i fält av länsstyrelsens fältpersonal så långt det är möjligt. Det är ofta svårt att i efterhand kontrollera observationer av björn, eftersom de främst görs under barmarkstid. Vidare bidrar Skandinaviska björnprojektet med information om björnhonor som studeras inom projektet. Vissa län har under vissa år tillsammans med Svenska Jägareförbundet och Skandinaviska Björnprojektet genomfört en björninventering med hjälp av DNA-analys av björns spillning. Under 2005 genomfördes ingen sådan inventering, Västernorrlands och Västerbottens län genomförde spillningsinventeringar under hösten 2004 .

2.1. Organisation

Länsstyrelsernas ansvar för inventeringen omfattar planering, genomförande, dokumentation, sammanställning och utvärdering. På Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas uppdrag genomför Viltskadecenter utbildning av de personer som ges

rätt att kvalitetssäkra observationer i fält. Viltskadecenter gör även den nationella sammanställningen av länsstyrelsernas inventeringsresultat.

2.2. Rovdjursforum

Redovisningen av föryngringar och förekomst i denna rapport bygger på data från den nationella rovdjursdatabasen *Rovdjursforum*.

De som har tillgång till Rovdjursforum är i dagsläget företrädare från länsstyrelserna, Naturvårdsverket och Viltskadecenter. Databasen är inte tillgänglig för allmänheten.

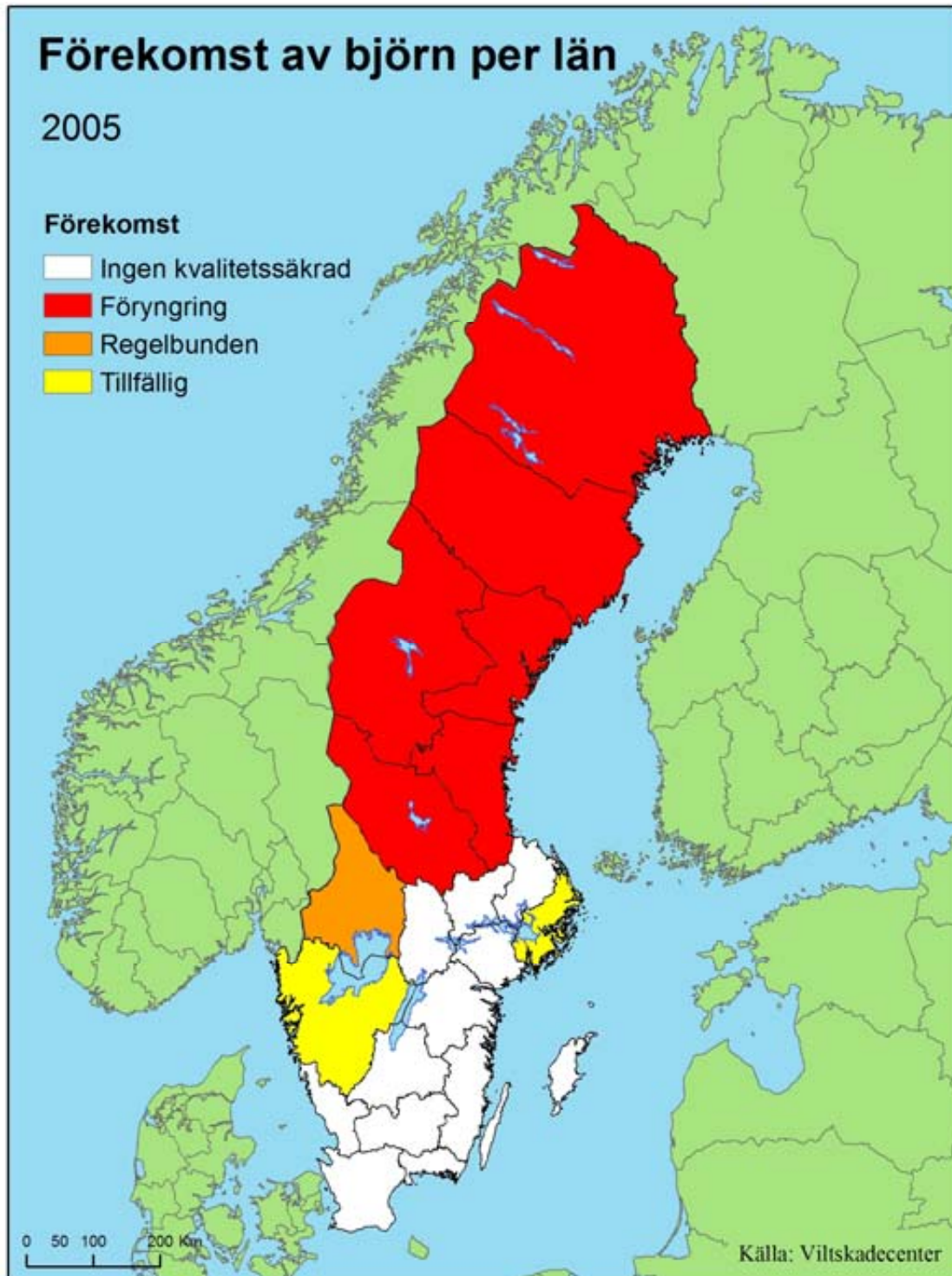
3. Resultat

Sammanställningen grundas på observationer gjorda under 2005 och som kvalitetssäkrats och registrerats i Rovdjursforum till och med den 19 dec 2005. Information är även hämtad från länens länsvisa sammanställningar av rovdjursinventeringar under 2005. *Viltskadecenter vill understryka att detta inte är en fullständig redovisning av björnstammens reproduktion eller utbredning i landet år 2005.*

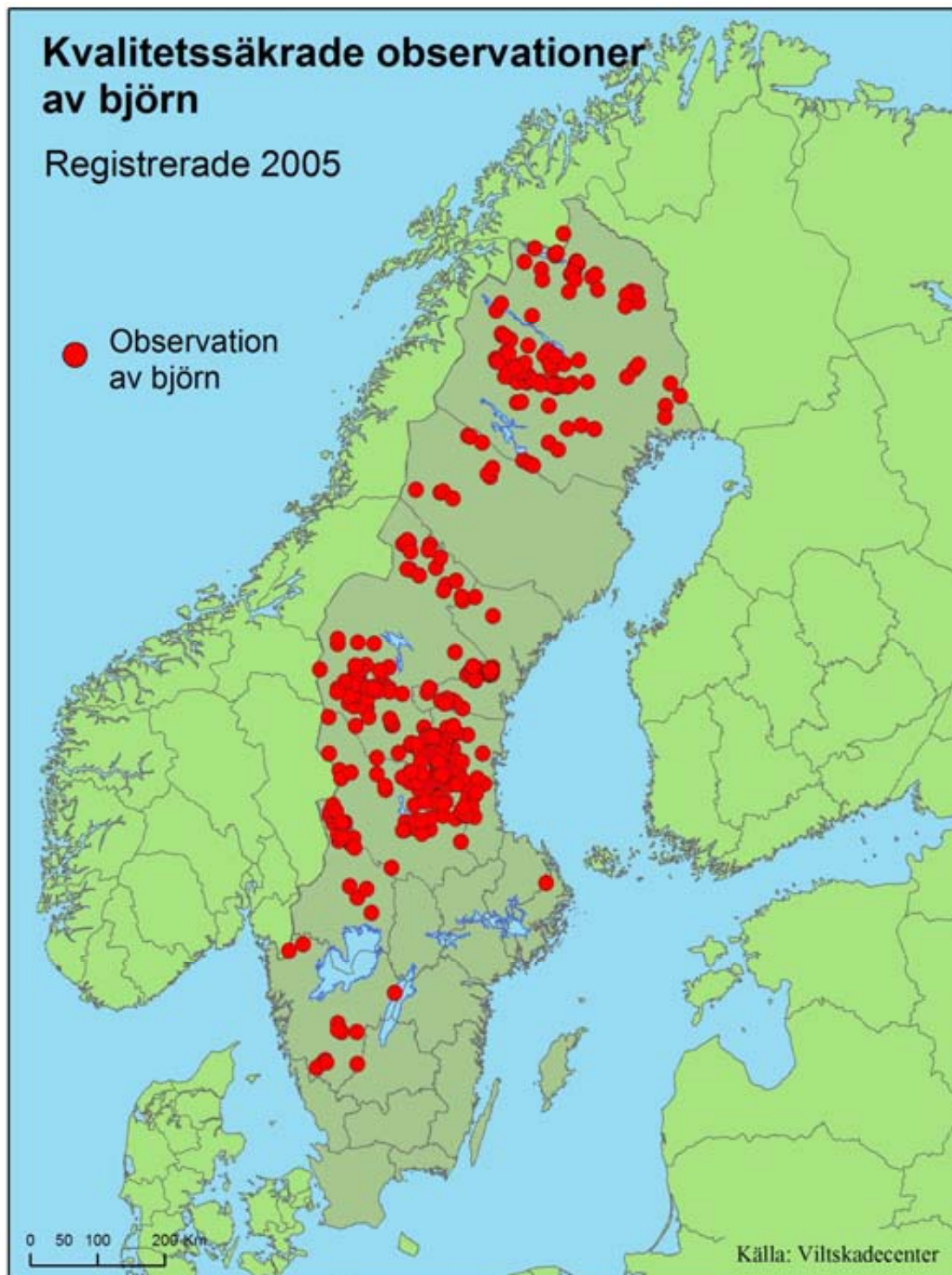
De sex norra länen redovisar *föryngring av björn*, men inget län har redovisat antal föryngringar. *Förekomst* av björn har registrerats av länsstyrelser i nio län 2005 (tabell 1, figur 1 & 2).

Län	Kod	Föryngring i länet	Regelbunden förekomst	Tillfällig förekomst
Stockholm	AB	-	-	Ja
Uppsala	C	-	-	-
Södermanland	D	-	-	-
Östergötland	E	-	-	-
Jönköping	F	-	-	-
Kronoberg	G	-	-	-
Kalmar	H	-	-	-
Gotland	I	-	-	-
Blekinge	K	-	-	-
Skåne	L	-	-	-
Halland	N	-	-	-
Västra Götaland	O	-	-	Ja
Värmland	S	-	Ja	-
Örebro	T	-	-	-
Västmanland	U	-	-	-
Dalarna	W	Ja		
Gävleborg	X	Ja		
Västernorrland	Y	Ja		
Jämtland	Z	Ja		
Västerbotten	AC	Ja		
Norrbotten	BD	Ja		

Tabell 1. Föryngring, regelbunden förekomst och tillfällig förekomst av björn kvalitetssäkrad under 2005. Ingen länsstyrelse har redovisat antal föryngringar av björn i Rovdjursforum 2005. Regelbunden förekomst definieras som observationer vid minst tre tillfällen under minst tre månader under reproduktionscykeln (1 januari – 31 december 2005). Tillfällig förekomst innebär observation minst en gång.

Figur 1. Kartan visar vilka län som redovisat björnföryngring, regelbunden förekomst eller tillfällig förekomst enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om inventering av rovdjursförekomst utanför samebyar (NFS 2004:18) och Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om inventering samt bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar (NFS 2004:17).

Figur 2. Kartan visar vilka län som redovisat kvalitetssäkrade observationer av björn under 2005 enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om inventering av rovdjursförekomst utanför samebyar (NFS 2004:18) och Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om inventering samt bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar (NFS 2004:17). Observationerna omfattar alla kategorier av björn.

4. Hur många björnar finns det i Sverige?

Uppskattningar av björnstammens storlek har gjorts vid flera tillfällen under de senaste 150 åren (tabell 2). Den senaste uppskattningen gjordes 2004 av

Skandinaviska björnprojektet på uppdrag av Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet. Med hjälp av DNA-analyser av insamlade björnspillningar i Dalarnas och Gävleborgs län, observationer av björn i samband med älgjakten (den s.k. rovdjursobsen) och tidigare populationsuppskattningar beräknades björnstammen i Sverige år 2004 bestå av 1 635 – 2 840 björnar.

Tabell 2. Uppskattningar av antal björnar i Sverige.

År	Uppskattning antal björnar	Källa
Ca 1850	1 600 – 1 700	Swenson m.fl. 1995
1930	130	Swenson m.fl. 1995
1942	294	Selander och Fries 1943
1966	350 - 450	Haglund 1968
1975-76	400 – 600	Bjärvall 1980
1991	619 (300 – 900)	Swenson m.fl. 1994
1996	800 – 1 300	Swenson och Sandegren 2000
2004	1 635 – 2 840	Kindberg m.fl. 2004

5. Litteratur

- Bjärvall, A. 1980. The brown bear in Sweden – distribution, abundance and management. *Proc. Int. Conf. Bear. Res. and Manage*, 3: 255-258.
- Haglund, B. 1968. De stora rovdjurens vintervanor, II. *Viltrevy*, 5: 213-361.
- Kindberg, J., Swenson, J., Brunberg, S. och Ericsson, G. 2004. Preliminär rapport om populationsutveckling och storlek av brunbjörn i Sverige, 2004. En rapport till Naturvårdsverket från Skandinaviska björnprojektet 31 maj 2004. Skandinaviska björnprojektet, 2004.
- Selander, S. och Fries, C. 1943. 1942 års björnutredning. *Sveriges Natur*, 1943(1):1-10.
- Swenson, J. E., Sandegren, F., Bjärvall, A., Söderberg, A., Wabakken, P. och Franzén, R. 1994. Size, trend, distribution and conservation of the brown bear *Ursus arctos* population in Sweden. *Biol. Conserv.* 70:9-17.
- Swenson, J. E., P. Wabakken, F. Sandegren, A. Bjärvall, R. Franzén, och Söderberg, A. 1995. The near extinction and recovery of brown bears in Scandinavia in relation to the bear management policies of Norway and Sweden. *Wildl. Biol.* 1:11-25.
- Swenson, J.E. och Sandegren, F. 2000. Ekologi och förvaltning av brunbjörnen, *Ursus arctos* i Skandinavien. Slutrapport Skandinaviska björnprojektet. Stencil.
- Resultat av 2005 års rovdjursinventering. Länsstyrelsen i Norrbotten. Dnr 502-13395-2004.
- Slutgiltiga resultat från inventering av lo, varg, järv, björn och kungsörn i Jämtlands län 2005. Länsstyrelsen i Jämtland. Dnr 502-10827-04
- Slutresultat från inventering av järv, lo, varg, björn och kungsörn i Västerbottens län 2005. Länsstyrelsen i Västerbotten. Dnr 502-7497-2005
- Slutrapport gällande inventeringsresultat 2004-05, lodjur, järv, björn och varg i Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Västernorrland. Dnr 502-11655-05